

A black and white photograph of a man in a dark suit, white shirt, and dark tie, wearing glasses. He is looking down at a stack of papers he is holding in his left hand. He is standing in a large, empty classroom with rows of desks and chairs. The desks are light-colored, and the chairs are dark. The room is brightly lit, and the background shows a whiteboard and more rows of desks receding into the distance.

Er dansk læreruddannelse under internationalt niveau?

I Danmark snakker vi på 17. år om at undervisningsdifferentiere, men vi bruger ikke lærebøger i læreruddannelsen, der fortæller, hvordan det lader sig gøre i praksis. Professor Jens Rasmussen forklarer, hvorfor vi i Danmark ikke forener teori og praksis, mens lande som Singapore og Canada bare gør det.

* Det er ikke kun den danske folkeskole, der får et 360 graders eftersyn. Den danske læreruddannelse er også kommet under politikernes og forskernes lup. Senest har professor Jens Rasmussen fra DPU stået i spidsen for en omfattende undersøgelse af indholdet i læreruddannelser i Canada, Danmark, Finland og Singapore. Den blev gennemført for Regeringens Rejsehold og offentliggjort i maj 2010. Undersøgelsen stiller skarpt på indholdet af den danske læreruddannelse sammenlignet med de tre skrappe lande Canada, Finland og Singapore, der alle opnår topplaceringer i internationale komparative undersøgelser som PISA og TIMSS.

Hvad kendetegner læreruddannelserne i de tre toppræsterende lande? Hvordan adskiller Danmark sig fra top tre? Helt overordnet adskiller toptrelandenes læreruddannelser sig fra den danske ved at være forskningsbaserede uddannelser, underviserne af de kommende lærere har forskningskompetence (ph.d.-grad), og læreruddannelsen er en attraktiv uddannelse.

Rapportens hovedkonklusion er dog, at der ikke er en entydig forskel mellem indholdet i de topperpræsterende landes læreruddannelser og i den danske læreruddannelse. Der er også forskelle landene imellem. Ikke desto mindre kan to overordnede indholdsmæssige forskelle trækkes frem. Den ene handler om, hvordan teoretisk viden kombineres med anvisninger på, hvordan den kan anvendes i undervisningspraksis. Den anden handler om, at en anseelig andel af indholdet i den danske læreruddannelse kan karakteriseres som ideologisk og holdningsbaseret.

For lidt how-to-do

Danmark skiller sig især ud ved nærmest at have stået i stampe, når det handler om undervisningsdifferentiering. Jens Rasmussen fortæller, at danske lærere har skullet undervisningsdifferentiere siden 1993, hvor den eksisterende skolelov blev en realitet, men i praksis finder mange lærere det stadig vanskeligt.

“Idealet har været – og er – at undervisningen skal tilpasses den enkeltes læringsbehov. Men realiteten er, at vi stadig på 17. år mest snakker om, hvor svært det er at differentiere undervisningen til gavn for de enkelte elever,” siger Jens Rasmussen og fortsætter:

”I Canada og Singapore har de lærebøger, der ikke alene gennemgår det teoretiske grundlag for undervisningsdifferentiering, men som også forklarer, hvordan læreren kan varetage sin rolle ved at anvise strategier for organisering og ledelse af differentierede klasser, og giver meget konkrete ‘how-to-do’-anvisninger på planlægning, gennemførelse og evaluering af en differentieret undervisning. Lærerstudenter i disse lande præsenteres for planlægningsredskaber, undervisningsmaterialer og evalueringmateriale og for fortællinger om vellykket praksis. Det gør, at de kommer til at beherske og bruge en lang række anerkendte teknikker.”

Men hvorfor sker det samme ikke i Danmark?

”Måske skal en forklaring på, at vi i Danmark står i stampe med undervisningsdifferentiering, findes i, at vi har tradition for at mene, at det nærmest er forkert at fortælle, hvordan læreren kan undervise, hvorfor vi heller ikke har lærebøger, der instruerer i undervisningsdifferentiering,” forklarer Jens Rasmussen.

Undervis ikke i syntese

Ifølge Jens Rasmussen er denne særlige danske tradition næret af en mangeårig opfattelse af, at det er den studerendes egen opgave at danne syntese mellem fag, didaktik og praksis. Begrundelsen for denne opfattelse formulerede og forfægtede Carl Aage Larsen, der var professor i didaktik ved Danmarks Lærerhøjskole i perioden 1960 til 1978. For eksempel skrev Carl Aage Larsen: ”En syntese er ikke et valg, ikke en integration. Man kan ikke undervise i valg, og man må ikke undervise i syntese, hvis det overordnede mål er selvstændighed.”

Jens Rasmussen vurderer, at det er idéer som Carl Aage Larsens om selvstændighed, der har ført til, at syntesedannelsen mellem teori og praksis i alt for stort omfang er blevet overladt til de lærerstudenter selv.

”Syntesen mellem teori og praksis får lov til at foregå i den enkelte lærerstudenteres eget hoved. Det er ikke godt nok, når vi faktisk har veldokumenteret viden om og metoder, der kan vejlede lærerstudenter og lærere i differentiering af undervisningen på kyndig vis. Det er det, vi ser i Canada og Singapore,”

Hvilke konsekvenser har denne tradition for den danske folkeskole?

”Det betyder for eksempel, at den danske skole er dårligere til at levere en undervisning, der styrker de stærke og i særdeleshed de svage elever. Når vi ser på toptrelandene, så viser resultaterne fra de internationale undersøgelser, at de er i stand til at gøre det meget bedre for begge disse grupper,” siger Jens Rasmussen

Ifølge Jens Rasmussen bør skolen give, hvad han kalder en “intelligent undervisningsdifferentiering”. Det forudsætter en skole, der er ambitiøs og kompetent nok til at undervise elever forskelligt med en bred vifte af undervisningsmetoder, for at hver enkelt kan opnå det optimale udbytte af sin skolegang. Det er en skole, der for eksempel anvender holddeling og sætter mere tid af til nogle elever end andre.

Er det ikke en skole, der skaber ulighed?

”Nej”, er Jens Rasmussens svar, ”men det er en accept af, at alle ikke når lige langt. Til gengæld bør alle komme så langt, som deres forudsætninger og indsats rækker – og det er en bedre situation end den, vi står med i dag.”

Fortidens dannelsesideal

Den danske læreruddannelse adskiller sig fra uddannelserne i toptrelandene ved at anvende et betydeligt antal

”Den danske skole er dårligere til at levere en undervisning, der styrker de stærke og i særdeleshed de svage elever. Når vi ser på toptrelandene, så viser resultaterne fra de internationale undersøgelser, at de er i stand til at gøre det meget bedre for begge disse grupper.”

Jens Rasmussen

titler i kategorien filosofisk baseret professionsviden. Også det udgør et problem for en tidssvarende læreruddannelse. Jens Rasmussen forklarer:

”For to hundrede år siden rejste teologen og filosofen Friedrich Schleiermacher det helt centrale uddannelsespolitiske spørgsmål: ‘Hvad vil den ældre generation egentlig med den yngre?’ Schleiermacher selv mente, at spørgsmålet kunne besvares ud fra en idé om dannelse. Svaret er i dag fortidens svar, men i Danmark og store dele af Europa tror vi stadig på den idé.”

Hvorfor er dannelsestilgangen ikke tidssvarende?

”Fordi den bygger på en nu overhalet skelnen mellem den enkelte og det almene, som pædagogikken tog til sig i tiden omkring 1800. Dengang var idealet, at individet skulle tilegne sig så meget viden om verden som muligt – og på en sådan måde, at det almene repræsenteredes i den enkelte på individuel vis. Forestillingen udviklede sig til, at den enkelte skulle kunne begrunde sine handlinger ud fra vedkommendes rationelt valgte menneskesyn og samfundssyn”

Hvad har det med indholdet af dansk læreruddannelse at gøre?

”Det har i dansk læreruddannelse været almindeligt at sætte de studerende i stand til at gøre rede for deres menneske- og samfundssyn som et grundlag for deres pædagogiske overvejelser og beslutninger. Det vil sige, at lærere i vidt omfang har tilrettelagt og gennemført deres undervisning på grundlag af holdninger til menneske og samfund. Omvendt kan vi se, at undervisningsmaterialet i læreruddannelserne i Singapore og Canada er orienteret efter forskningsbaseret viden kombineret med systematiske erfaringer med, hvordan den virker i praksis.”

Nyt ideal: lære-at-lære

Fra midten af 1900-tallet blev den traditionelle dannelsestankengang udfordret af et nyt ideal, som kan kaldes for lære-at-lære-idealet. Og det er dette ideal, der i stedet er gået hen og blevet svaret på Schleiermachers spørgsmål. Det vil sige,

at den næste generation må udvikle læringsforudsætninger og læringsparathed, og målet bliver den enkeltes optimale udvikling, siger Jens Rasmussen.

”Det nye perspektiv har som ideal, at alle udvikler sig og kommer længere. Nogle elever vil arbejde med at tilegne sig viden og færdigheder, andre vil kompetent anvende denne viden, og atter andre vil kunne benytte disse kompetencer kreativt og innovativt. Alle skal gå styrkede ud af en uddannelsesinstitution. Det er det ideal, vi skal sigte efter. Det gør vi ikke. Det gør lande som Singapore og Canada ret godt – og langt bedre end os. Og vi ved også, at det sikkert hænger sammen med mere forskningsinformerede lærere, der systematisk og metodisk kan dokumentere effekterne af deres undervisning. Sådanne lærere kunne Danmark vinde meget ved at uddanne,” siger Jens Rasmussen

Af Claus Holm
clho@dpu.dk

Læs mere:

Jens Rasmussen, Martin Bayer og Marianne Brodersen: ‘Et komparativt studium af indholdet i læreruddannelser i Canada, Danmark, Finland og Singapore’, maj 2010. Rapporten findes på www.skolensrejsehold.dk

JENS RASMUSSEN

Professor ved Center for Grundskoleforskning, DPU, Aarhus Universitet. Han forsker blandt andet i komparativ uddannelsespolitik og har publiceret en lang række artikler om uddannelsesforskning og læreruddannelse.

www.dpu.dk/om/jera